Červenec 2026 - číslo 07

ZPRAVODAJ

Asociace škol kritické infrastruktury

Červenec 2026

VZDĚLÁVEJTE BEZPEČNOST, CHRAŇTE BUDOUCNOST!
EDUCARE SECURITATEM, CUSTODIRE FUTURUM!

ISSN 3029-6749

Vítejte v našem světě © ASKI ...

info@aski.cz +420 731 086 676 Revoluční 981, 66601 Tišnov www.aski.cz

Vydavatel:

Asociace škol kritické infrastruktury

Revoluční 981, 661 01 Tišnov

Číslo ročníku: 7 (červenec)

Rok vydání: 2026

Počet stran: 43

E-mail: info@aski.cz

www.aski.cz

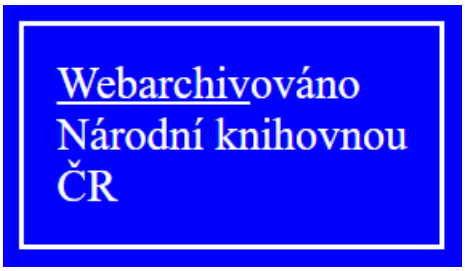

ISSN 3029-6749

OBSAH

Červenec 2026 jako měsíc strategické práce, příprav a nového legislativního rámce kritické infrastruktury

PhDr. Mgr. Dušan Kalášek, MBA, LL.M.

Vážení členové ASKI, kolegyně a kolegové, partneři,

sedmé číslo letošního ročníku ASKI Zpravodaje přichází po období, které bylo z pohledu naší asociace velmi intenzivní, pracovní a strategické. Období od 25. června do 25. července 2026 nebylo měsícem velkých veřejných oznámení nebo mediálně viditelných akcí. Bylo však měsícem, ve kterém se připravovala řada důležitých kroků pro druhou polovinu roku 2026.

Proběhla řada jednání, pracovních schůzek, telefonátů, konzultací a interních diskusí o dalším směřování ASKI, připravovaných aktivitách, odborných akcích, vzdělávacích programech i spolupráci s partnery. Ne všechny tyto věci je možné veřejně popisovat v okamžiku, kdy teprve vznikají. Některé projekty musí nejdříve dozrát, některé spolupráce je potřeba odborně i organizačně připravit a některé záměry je vhodné zveřejnit až ve chvíli, kdy mají jasné obrysy.

Právě proto nechci tento úvodník stavět na výčtu neveřejných jednání. Chci se spíše zastavit u širšího kontextu, který je pro naši práci velmi důležitý.

Červenec 2026 totiž přinesl významný posun v oblasti kritické infrastruktury v České republice. Téma, o kterém jsme v ASKI dlouhodobě hovořili, se začalo velmi konkrétně promítat do prováděcích právních předpisů, metodických postupů a praktických povinností dotčených organizací.

Kritická infrastruktura se tak posouvá z roviny obecné odborné debaty do fáze konkrétní implementace.

Kritická infrastruktura už není pouze právní pojem

V posledních měsících jsme opakovaně upozorňovali na význam zákona č. 266/2025 Sb., o odolnosti subjektů kritické infrastruktury. Tento zákon mění dosavadní přístup ke kritické infrastruktuře. Nejde již pouze o ochranu jednotlivých prvků, objektů nebo zařízení. Nový systém klade důraz především na poskytování základních služeb a na schopnost subjektů tyto služby udržet, obnovit a chránit i v době incidentů, krizových situací nebo závažných narušení.

To je zásadní změna v uvažování.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Kritická infrastruktura dnes není jen elektrárna, nemocnice, most, datové centrum, letiště nebo vodárna. Kritická infrastruktura je především schopnost společnosti fungovat. Je to dostupnost energie, vody, zdravotní péče, dopravy, dat, komunikace, veřejné správy, bezpečnosti, potravin, léčiv a dalších služeb, bez kterých se moderní společnost neobejde.

Červencový vývoj ukázal, že tento nový přístup už má konkrétní podobu.

Nové prováděcí předpisy a praktické dopady

V období od 25. června do 25. července 2026 byly zveřejněny a potvrzeny důležité prováděcí předpisy k nové právní úpravě kritické infrastruktury.

Jedním z nich je vyhláška č. 122/2026 Sb., která se týká plánu odolnosti, posouzení rizik, opatření k zajištění odolnosti subjektů kritické infrastruktury a hlášení incidentů. Tato vyhláška dává konkrétní obsah povinnostem, které budou subjekty kritické infrastruktury muset po svém zařazení reálně plnit.

Dalším zásadním předpisem je nařízení vlády č. 127/2026 Sb., o základních službách a kritériích významnosti podle zákona o kritické infrastruktuře. Toto nařízení určuje, jaké základní služby se sledují v jednotlivých odvětvích a podle jakých kritérií může být poskytovatel zařazen mezi subjekty kritické infrastruktury.

Jde o velmi významný krok. Právě na základě těchto kritérií budou organizace posuzovat, zda se jich nový režim týká. Zároveň se tím uzavírá starší systém založený především na určování prvků kritické infrastruktury podle dosavadního nařízení vlády č. 432/2010 Sb.

Nový systém je jiný. Je širší, komplexnější a více zaměřený na odolnost služeb než pouze na ochranu jednotlivých objektů.

Kraje, ORP a odpovědnost v území

Nová právní úprava se nebude týkat pouze celostátních subjektů nebo velkých provozovatelů základních služeb. Významně se promítne také do práce krajů, obcí s rozšířenou působností, zřizovaných organizací a územního krizového plánování.

Kraje a ORP nejsou automaticky subjekty kritické infrastruktury jen proto, že vykonávají veřejnou správu. Přesto se jejich role stává mimořádně důležitou. Právě v území se totiž projeví reálné dopady výpadků služeb. Výpadek elektřiny, vody, zdravotní péče, dopravy, pohonných hmot, komunikací nebo datových systémů nikdy nezůstává pouze administrativním problémem. Dopadá na obyvatele, školy, nemocnice, sociální zařízení, obce, podniky i složky integrovaného záchranného systému.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Kraje a ORP proto budou muset stále více pracovat s mapováním základních služeb, meziodvětvových závislostí, priorit obnovy, krizovou komunikací, nezbytnými dodávkami, záložními zdroji a praktickými scénáři výpadků.

Pro ASKI je to velmi důležité téma. Pokud má nová legislativa skutečně posílit odolnost společnosti, nesmí zůstat pouze na úrovni právního textu. Musí se promítnout do vzdělávání, cvičení, metodické podpory a praktické připravenosti lidí, kteří v těchto systémech pracují.

Portál kritické infrastruktury a digitální komunikace

Součástí nového systému je také Portál kritické infrastruktury. Ten má být důležitým nástrojem pro poskytování informací, komunikaci mezi dotčenými subjekty a příslušnými orgány a v další fázi také pro hlášení incidentů.

Je dobře, že stát vytváří jednotné digitální prostředí pro tuto agendu. Současně je však třeba si uvědomit, že žádný portál sám o sobě nezajistí připravenost organizace. Portál může být nástrojem. Skutečná připravenost musí vzniknout uvnitř organizací: v jejich datech, procesech, odpovědnostech, týmech, dokumentaci, školení a schopnosti reagovat.

Právě proto by dotčené subjekty neměly čekat až na okamžik, kdy budou formálně vyzvány. Už nyní je vhodné provést interní screening, ověřit poskytované služby, posoudit kritéria významnosti, připravit podklady, určit odpovědné osoby a sledovat aktuální metodické informace.

Antidronová ochrana jako další bezpečnostní téma

Do sledovaného období spadá také veřejné představení návrhu nové legislativy k antidronové ochraně kritické infrastruktury. I toto téma ukazuje, jak rychle se bezpečnostní prostředí mění.

Bezpilotní prostředky dnes mohou sloužit k užitečným účelům, ale zároveň mohou představovat bezpečnostní riziko pro letiště, energetické objekty, věznice, veřejné akce, vojenské objekty nebo prvky kritické infrastruktury. Ochrana kritické infrastruktury se tak už nemůže omezovat pouze na fyzický perimetr objektu. Musí počítat také s novými technologickými hrozbami, včetně těch, které přicházejí ze vzdušného prostoru.

I zde bude klíčové, aby byla ochrana právně jasná, technicky zvládnutelná, přiměřená a organizačně odpovědná.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Proč se tomuto tématu věnujeme

V tomto čísle ASKI Zpravodaje proto kromě úvodního shrnutí přinášíme také samostatný odborný článek, který se novinkám v oblasti kritické infrastruktury věnuje podrobněji. Vysvětluje význam vyhlášky č. 122/2026 Sb., nařízení vlády č. 127/2026 Sb., změnu systému určování subjektů kritické infrastruktury, dopady na kraje a ORP, význam Portálu kritické infrastruktury, metodický rozměr resilience a také nové téma antidronové ochrany.

Považuji za důležité, aby ASKI tato témata nejen sledovala, ale také srozumitelně vysvětlovala. Naším cílem není vytvářet paniku ani další formální zátěž. Naším cílem je pomáhat školám, institucím, organizacím a odborné veřejnosti pochopit, co se mění, proč se to mění a jak se na to prakticky připravit.

Kritická infrastruktura není vzdálený pojem pro úzký okruh expertů. Je to každodenní fungování společnosti. Je to voda, energie, zdravotní péče, doprava, bezpečnost, data, komunikace, veřejná správa, vzdělávání i schopnost lidí zvládnout mimořádnou situaci.

Druhá polovina roku 2026

Druhá polovina roku 2026 bude pro ASKI velmi důležitá. Připravujeme odborné akce, vzdělávací programy, metodické výstupy, jednání s partnery a další aktivity, které budou navazovat právě na novou legislativní realitu.

Některé z těchto kroků zatím není možné veřejně představit. Mohu však říct, že směr zůstává stejný: propojovat vzdělávání, bezpečnost, kritickou infrastrukturu, kybernetickou bezpečnost, krizové řízení a praktickou připravenost organizací.

Červenec 2026 nám připomněl, že odborná práce často není vidět hned. Mnoho důležitých věcí vzniká v jednáních, telefonátech, přípravách, konzultacích, analýzách a pracovních debatách. Právě z této méně viditelné práce ale později vznikají konkrétní výsledky.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

A za tuto práci chci poděkovat všem členům, kolegům, partnerům a podporovatelům ASKI.

Naše společná práce má smysl tehdy, když pomáháme tomu, aby složité změny nebyly jen textem v právních předpisech, ale aby se staly skutečnou schopností lidí a organizací jednat včas, odpovědně a odborně.

Pokud máte jakékoliv dotazy, připomínky nebo návrhy, neváhejte nás kontaktovat na e-mailové adrese **info@aski.cz**. Těšíme se na vaše nápady a rady, které nám pomohou dále rozvíjet a zlepšovat naši práci.

S pozdravem a přáním všeho bezpečného,

PhDr. Mgr. Dušan Kalášek, MBA, LL.M.

prezident Asociace škol kritické infrastruktury

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Kritická infrastruktura v červenci 2026
Nový právní rámec, Portál KI, kraje, ORP a praktický význam odolnosti

PhDr. Mgr. Dušan Kalášek, MBA, LL.M., ***prezident Asociace škol kritické infrastruktury, z.s.***

Od ochrany prvků k odolnosti základních služeb

Červenec 2026 představuje v oblasti kritické infrastruktury v České republice velmi důležité období. Nová právní úprava, která vychází ze zákona č. 266/2025 Sb., o odolnosti subjektů kritické infrastruktury, se začala promítat do konkrétních prováděcích předpisů, metodických postupů a praktických úkolů pro organizace, které poskytují základní služby nezbytné pro fungování společnosti.

Nejde pouze o formální legislativní změnu. Český systém kritické infrastruktury se tím posouvá od staršího pojetí, které bylo založeno především na určování konkrétních prvků kritické infrastruktury, k novému modelu založenému na poskytování základních služeb a řízení odolnosti subjektů, které tyto služby zajišťují.

Tento posun odpovídá evropskému přístupu vycházejícímu ze směrnice CER, tedy směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2557 o odolnosti kritických subjektů. Její logika je poměrně jednoduchá, ale zásadní: moderní společnost není závislá jen na jednotlivých objektech, nýbrž na funkčnosti služeb. Elektrárna, nemocnice, vodárna, datové centrum, dopravní uzel nebo informační systém jsou důležité proto, že umožňují poskytování služby, bez které by mohlo dojít k vážnému narušení života společnosti.

Nový systém proto neklade důraz pouze na fyzickou ochranu zařízení. Klade důraz na schopnost předcházet incidentům, odolávat jim, reagovat na ně, absorbovat jejich dopady, obnovit poskytování základní služby a poučit se z nastalých událostí.

Jde tedy o změnu, která je právní, organizační, bezpečnostní, technická i manažerská zároveň.

Chronologický přehled hlavních novinek

V období od 25. června do 25. července 2026 se v oblasti kritické infrastruktury odehrálo několik navazujících událostí.

Nejprve byla zveřejněna vyhláška č. 122/2026 Sb., která podrobněji upravuje posouzení rizik, plán odolnosti, opatření k zajištění odolnosti subjektů kritické infrastruktury a hlášení incidentů. Tato vyhláška má účinnost od 1. srpna 2026

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

a představuje praktický obsah povinností, které budou muset subjekty kritické infrastruktury po svém zařazení plnit.

Dne 13. července 2026 vláda schválila návrh nařízení vlády o základních službách a kritériích významnosti. Toto nařízení bylo následně ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv zpřístupněno jako nařízení vlády č. 127/2026 Sb. dne 17. července 2026 a účinnosti nabylo dne 18. července 2026.

Nařízení vlády č. 127/2026 Sb. je klíčové proto, že stanoví, jaké služby se v jednotlivých odvětvích považují za základní služby a podle jakých kritérií se posuzuje významnost jejich poskytovatelů. Jinými slovy: určuje, které typy organizací mohou spadat do nového režimu kritické infrastruktury.

Současně se řešila také praktická stránka předávání informací prostřednictvím Portálu kritické infrastruktury. Veřejně bylo komunikováno, že s poskytováním informací podle § 9 zákona o kritické infrastruktuře je třeba vyčkat do 1. srpna 2026, kdy má být příslušná funkce portálu plně zprovozněna.

Do sledovaného období spadá také představení návrhu nové legislativy k antidronové ochraně kritické infrastruktury. Ten byl veřejně prezentován 21. července 2026 a reaguje na rostoucí bezpečnostní význam bezpilotních prostředků.

Tyto události spolu úzce souvisejí. Ukazují, že kritická infrastruktura dnes není izolované téma jednoho zákona, jednoho ministerstva nebo jedné odborné skupiny. Jde o komplexní oblast, která propojuje krizové řízení, bezpečnost, technologie, veřejnou správu, digitální infrastrukturu, zdravotnictví, dopravu, energetiku, ochranu obyvatelstva i nové bezpečnostní hrozby.

Vyhláška č. 122/2026 Sb.: konkrétní obsah povinností

Vyhláška č. 122/2026 Sb. je jedním z nejpraktičtějších prováděcích předpisů k zákonu o kritické infrastruktuře. Zatímco zákon vymezuje základní rámec a povinnosti, vyhláška stanoví konkrétnější požadavky na jejich naplnění.

Její význam lze shrnout do čtyř hlavních oblastí: posouzení rizik, plán odolnosti, opatření k zajištění odolnosti a hlášení incidentů.

Posouzení rizik

Subjekt kritické infrastruktury bude muset zpracovat posouzení rizik. To nemá být pouze formálním výčtem hrozeb, ale skutečným vyhodnocením toho, co může narušit poskytování základní služby.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

V praxi to znamená zkoumat například:

- závislost na elektrické energii, plynu, teple a vodě,
- závislost na informačních systémech a datech,
- závislost na klíčových zaměstnancích,
- závislost na kritických dodavatelích,
- zranitelnost objektů, provozů a technologií,
- rizika fyzické bezpečnosti,
- kybernetická rizika,
- dopady výpadku služby na obyvatele, stát, region nebo jiné služby,
- schopnost náhradního provozu,
- čas potřebný k obnově služby.

Posouzení rizik musí vést k pochopení reality. Organizace musí vědět, kde jsou její slabá místa, na čem je služba závislá a jaké scénáře mohou způsobit nejzávažnější dopady.

Právě zde se ukazuje, že kritická infrastruktura není jen právní status. Je to způsob řízení organizace.

Plán odolnosti

Na posouzení rizik navazuje plán odolnosti. Ten má stanovit, jak bude subjekt kritické infrastruktury předcházet incidentům, jak bude chránit své klíčové schopnosti, jak bude reagovat v případě narušení a jak obnoví poskytování základní služby.

Plán odolnosti by proto neměl být vnímán jako statický dokument. Má jít o živý nástroj řízení, který propojí:

- krizové řízení,
- kontinuitu činností,
- fyzickou bezpečnost,
- personální bezpečnost,
- kybernetickou bezpečnost,
- dodavatelský řetězec,
- komunikaci,
- technická opatření,

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

- organizační odpovědnosti,
- cvičení a vyhodnocování.

Z praktického hlediska je důležité, aby plán odolnosti nebyl vytvořen pouze kvůli splnění zákonné povinnosti. Pokud zůstane v šanonu nebo v neveřejné složce bez vazby na reálné procesy organizace, svůj účel nesplní. Má být dokumentem, podle kterého organizace skutečně dokáže jednat.

Opatření k zajištění odolnosti

Další oblastí jsou technická, bezpečnostní a organizační opatření. Tady se nová právní úprava dostává nejblíže každodenní realitě organizací.

Opatření mohou zahrnovat například zabezpečení objektů, řízení vstupů, záložní napájení, náhradní komunikační kanály, ochranu IT systémů, segmentaci sítí, školení zaměstnanců, řízení přístupových oprávnění, ochranu kritických pracovníků, smluvní požadavky na dodavatele, záložní provozní postupy, krizové kontakty, informační režim nebo cvičení.

Důležité je, že tato opatření nelze oddělovat. Fyzická bezpečnost bez kybernetické bezpečnosti nestačí. Kybernetická bezpečnost bez personální spolehlivosti také nestačí. Plán na papíře bez cvičení nestačí. A dobrá technologie bez jasné odpovědnosti lidí také nestačí.

Odolnost vzniká až propojením jednotlivých opatření do funkčního celku.

Hlášení incidentů

Vyhláška se věnuje také hlášení incidentů. To je důležité nejen pro samotný subjekt, ale i pro stát a celý systém kritické infrastruktury.

Incidentem není pouze událost, která službu už zcela zastavila. Významné jsou i události, které mohou poskytování základní služby závažně narušit. Smyslem hlášení incidentů je, aby příslušné orgány měly přehled o závažných událostech, mohly vyhodnocovat dopady, koordinovat reakci a získávat poznatky pro další zvyšování odolnosti.

V praxi bude důležité, aby organizace uměly incident rozpoznat, vyhodnotit, správně eskalovat a oznámit. To opět vyžaduje jasné interní procesy, školené pracovníky a prakticky nastavenou odpovědnost.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Nařízení vlády č. 127/2026 Sb.: základní služby a kritéria významnosti

Nařízení vlády č. 127/2026 Sb. je druhým klíčovým předpisem. Jeho úkolem je určit, co se považuje za základní službu a kdy je její poskytovatel natolik významný, že může být zařazen na seznam subjektů kritické infrastruktury.

Je potřeba zdůraznit, že splnění kritéria významnosti samo o sobě automaticky neznamená, že se organizace stává subjektem kritické infrastruktury. Formální zařazení provádí Ministerstvo vnitra rozhodnutím. Přesto je nařízení rozhodující pro první krok: pro sebehodnocení poskytovatelů základních služeb a pro práci věcně příslušných gestorů.

Nařízení zahrnuje široké spektrum odvětví. Patří mezi ně energetika, doprava, bankovnictví, infrastruktura finančních trhů, zdravotnictví, pitná voda, odpadní voda, digitální infrastruktura, veřejná správa, vesmír, výroba, zpracování a distribuce potravin a oblast bezpečnosti.

Tento rozsah ukazuje, že kritická infrastruktura dnes zahrnuje technické, ekonomické, zdravotnické, správní, digitální i bezpečnostní služby.

Energetika

V energetice nařízení pracuje s elektřinou, dálkovým vytápěním a chlazením, ropou, plynem a vodíkem. Kritéria jsou nastavena zejména podle licencí, výkonů, kapacit, počtu odběrných míst a strategické role daného subjektu.

U elektřiny se sledují například dodávky elektřiny, distribuce, přenosová soustava, výroba elektřiny, služby nominovaného organizátora trhu, odezva strany poptávky, agregace nebo ukládání elektřiny. U distribuce elektřiny je významná hranice nejméně 90 000 odběrných míst a přímé připojení k přenosové soustavě. U výroby elektřiny se pracuje s instalovaným elektrickým výkonem.

Energetika je typickým příkladem odvětví, jehož narušení vyvolává kaskádové dopady. Výpadek elektřiny se promítne do vody, dopravy, zdravotnictví, komunikací, veřejné správy, bezpečnostních systémů i běžného života obyvatelstva.

Doprava

Doprava zahrnuje leteckou, železniční, vodní a silniční dopravu a veřejnou přepravu. Nařízení se zaměřuje na významné dopravce, provozovatele infrastruktury, služby řízení provozu, letiště, železniční infrastrukturu, inteligentní dopravní systémy a veřejné služby v přepravě cestujících.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Doprava je kritická nejen pro běžnou mobilitu, ale také pro zásobování, evakuaci, přesun složek IZS, zdravotnickou pomoc, obranné plánování a fungování ekonomiky.

Metodické materiály k testování prvků kritické dopravní infrastruktury ukazují, že nestačí hodnotit pouze technický stav jednoho prvku. Je nutné hodnotit jeho význam v síti. Most, tunel, dopravní uzel nebo úsek silnice může být kritický nikoli proto, že je největší, ale proto, že jeho výpadek zásadně zhorší dostupnost území, zásobování nebo schopnost reakce složek státu.

Proto se v dopravní infrastruktuře pracuje s pojmy resilience, robustnost a redundance. Robustnost vyjadřuje schopnost systému udržet funkčnost při nepříznivých podmínkách. Redundance ukazuje náhradní kapacity a alternativní trasy. Resilience vyjadřuje schopnost systému narušení zvládnout a obnovit poskytování služby.

Tento způsob uvažování je důležitý i pro další sektory kritické infrastruktury.

Zdravotnictví

Zdravotnictví patří mezi nejcitlivější odvětví kritické infrastruktury. Nařízení sleduje poskytování akutní lůžkové péče, zdravotnickou záchrannou službu, referenční činnosti v ochraně veřejného zdraví, vybrané laboratoře, výzkum a vývoj léčiv, výrobu a distribuci léčivých přípravků, zdravotnické prostředky i veřejné zdravotní pojištění.

U akutní lůžkové péče jsou důležitá alternativní kritéria, například existence urgentního příjmu I. nebo II. typu, průměrný počet unikátních ošetřených pacientů, počet akutních lůžek nebo dopad narušení služby na více než 50 000 obyvatel.

To je mimořádně důležité. Nemocnice totiž není pouze budova se zdravotnickým personálem. Je závislá na energiích, vodě, léčivech, zdravotnickém materiálu, IT systémech, zdravotnické dokumentaci, dodavatelích, dopravě, laboratořích, komunikaci a dostupnosti kvalifikovaných pracovníků.

Výpadek nemocnice nebo omezení její akutní péče může mít přímý dopad na životy a zdraví obyvatel. Proto musí být zdravotnictví jedním z hlavních témat vzdělávání v oblasti kritické infrastruktury.

Pitná a odpadní voda

Pitná voda a odpadní voda patří mezi základní služby, jejichž význam si veřejnost často uvědomí až ve chvíli, kdy dojde k výpadku.

Nařízení pracuje například s počtem zásobovaných obyvatel, výkonem úpraven vody, významem vodárenských nádrží, kapacitou kanalizace a zařízení pro odvádění, čištění a vypouštění odpadních vod.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Vodárenství má zároveň silné vazby na energetiku, územní krizové řízení, ochranu obyvatelstva, zdravotnictví i životní prostředí. Výpadek elektřiny může omezit čerpání vody. Kontaminace zdroje může způsobit zdravotní riziko. Výpadek kanalizace může rychle přerůst v hygienický a environmentální problém.

Právě proto je nutné, aby kraje a ORP věděly, jaké vodárenské a kanalizační služby jsou v jejich území zásadní, jaká je jejich záložní kapacita a jak by se řešilo nouzové zásobování obyvatelstva.

Digitální infrastruktura

Digitální infrastruktura je jedním z nejvýraznějších příkladů proměny kritické infrastruktury. Moderní stát, školy, nemocnice, banky, doprava, energetika i veřejná správa jsou závislé na datech, sítích, informačních systémech a komunikačních službách.

Nařízení pracuje například s veřejnými komunikačními sítěmi, internetovým připojením, internetovými výměnnými uzly, DNS službami, cloud computingem, datovými centry nebo sítěmi pro doručování obsahu.

Zvláštní význam má propojení s kybernetickou bezpečností. Kybernetický útok už nemusí mít pouze digitální dopad. Pokud zasáhne nemocnici, dopravní systém, energetiku, veřejnou správu nebo školský systém, může mít velmi reálné fyzické a společenské následky.

Proto nelze kritickou infrastrukturu a kybernetickou bezpečnost oddělovat. Jde o dvě části stejného bezpečnostního problému.

Veřejná správa a bezpečnost

Nařízení zahrnuje také veřejnou správu a odvětví bezpečnosti. U veřejné správy je důležité, že kraje a obce nejsou automaticky zařazeny jako subjekty kritické infrastruktury jen z důvodu výkonu veřejné správy. Přesto mají významnou roli v krizovém plánování, koordinaci a ochraně obyvatelstva.

V oblasti bezpečnosti je významná požární ochrana a ochrana obyvatelstva, veřejný pořádek, státní hmotné rezervy a hydrometeorologická výstražná služba. Hasičské záchranné sbory krajů tak mohou mít přímé povinnosti v novém režimu kritické infrastruktury.

Tato část je důležitá zejména proto, že ukazuje propojení kritické infrastruktury s krizovým řízením státu. Odolnost základních služeb není pouze otázkou provozovatelů. Je také otázkou schopnosti státu, krajů, ORP, HZS, Policie ČR, zdravotnických služeb a dalších aktérů reagovat koordinovaně.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Konec starého systému podle nařízení vlády č. 432/2010 Sb.

Nařízení vlády č. 127/2026 Sb. ruší dosavadní nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury, včetně jeho novel.

Tento krok je symbolicky velmi významný. Starý systém byl postaven zejména na určování prvků kritické infrastruktury. Nový systém se zaměřuje na poskytovatele základních služeb a jejich schopnost řídit odolnost.

Praktický rozdíl je zásadní.

Starý model se ptal především: „Je tento objekt nebo zařízení prvkem kritické infrastruktury?“
Nový model se ptá: „Poskytuje tento subjekt základní službu, jejíž narušení by mělo závažný dopad, a je schopen tuto službu chránit, udržet a obnovit?“

To je mnohem komplexnější otázka. Vyžaduje jiný typ dat, jiný typ odpovědnosti a jiný typ vzdělávání.

Proces zařazení subjektu kritické infrastruktury

Proces zařazení do nového systému probíhá v několika krocích.

Nejprve si poskytovatel základní služby musí posoudit, zda vykonává některou ze základních služeb uvedených v nařízení vlády č. 127/2026 Sb. a zda splňuje některé z kritérií významnosti.

Pokud ano, poskytuje nezbytné informace věcně příslušnému gestorovi a Ministerstvu vnitra. Těmito informacemi jsou zejména identifikační údaje, informace o poskytované základní službě, odvětví a pododvětví, naplnění kritéria významnosti, informace o tom, že kritická infrastruktura se nachází na území České republiky, případně informace o přeshraničním poskytování služby.

Gestor následně posuzuje poskytnuté informace a v případě splnění podmínek podává Ministerstvu vnitra podnět k rozhodnutí. Ministerstvo vnitra je orgánem, který rozhoduje o zařazení poskytovatele základní služby na seznam subjektů kritické infrastruktury.

Po doručení rozhodnutí začínají běžet lhůty pro plnění dalších povinností. Do devíti měsíců musí subjekt zpracovat posouzení rizik. Do deseti měsíců musí zpracovat plán odolnosti, určit manažera kritické infrastruktury a začít hlásit incidenty.

To znamená, že organizace, které pravděpodobně kritéria splňují, by neměly čekat až na formální rozhodnutí. Devíti- a desetiměsíční lhůty se mohou zdát dostatečné, ale u větších organizací s rozsáhlými provozy, dodavatelskými vazbami a složitou organizační strukturou půjde o velmi náročný proces.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Manažer kritické infrastruktury

Jednou z důležitých nových rolí, kterou přináší zákon o kritické infrastruktuře, je manažer kritické infrastruktury. Tato osoba má být určena subjektem kritické infrastruktury a bude mít významnou odpovědnost při naplňování povinností v oblasti odolnosti.

Funkce manažera kritické infrastruktury není pouze formální titul. Taková osoba musí rozumět provozu organizace, rizikům, základním službám, krizovému řízení, bezpečnosti, dodavatelům, dokumentaci a komunikaci s příslušnými orgány. Musí být schopna propojovat právní požadavky s každodenní realitou organizace a převádět obecné povinnosti do konkrétních opatření.

Význam této role ostatně potvrzuje i stanovisko Ministerstva vnitra k návrhu nové profesní kvalifikace „Manažer/manažerka kritické infrastruktury“. Ministerstvo vnitra v něm výslovně uvádí, že zákon č. 266/2025 Sb. vytvořil novou funkci manažera kritické infrastruktury a že stěžejní rolí této osoby bude komunikace mezi subjektem kritické infrastruktury a relevantními orgány veřejné správy na národní i mezinárodní úrovni. Současně má jít o osobu odpovědnou za výkon povinností vyplývajících ze zákona o kritické infrastruktuře a souvisejících prováděcích předpisů.

Z pohledu vzdělávání je podstatné také to, že Ministerstvo vnitra nepovažovalo za potřebné vytvářet novou profesní kvalifikaci v systému NSK. Důvodem však nebylo zpochybnění významu samotné role manažera kritické infrastruktury. Naopak. Ze stanoviska vyplývá, že jde o funkci široce mezioborovou, která se neopírá pouze o jednu úzkou specializaci, ale může čerpat z oblastí bezpečnosti státu, ochrany obyvatelstva, krizového řízení, podnikové bezpečnosti, řízení kontinuity činností a dalších souvisejících oborů.

Právě zde se ukazuje, že vzdělávání budoucích manažerů kritické infrastruktury nemůže být postaveno pouze na krátkodobém kurzu nebo úzce pojaté profesní zkoušce. Kritická infrastruktura vyžaduje hlubší a komplexnější přípravu. Manažer kritické infrastruktury nemůže být pouze právník, pouze IT pracovník, pouze krizový manažer nebo pouze provozní technik. Musí umět propojovat různé oblasti, chápat meziodvětvové vazby, dodavatelské řetězce, rizika, kontinuitu služeb, komunikaci s orgány veřejné správy i odpovědnost vedení organizace.

Z tohoto pohledu je pro ASKI důležité, že se již v předstihu věnovala přípravě specializovaného postgraduálního vzdělávání v této oblasti. Program **MBA Manažer kritické infrastruktury** reaguje právě na potřebu mezioborové, manažerské a prakticky využitelné kvalifikace pro osoby, které budou působit v prostředí kritické infrastruktury nebo budou odpovědné za její řízení, bezpečnost, odolnost a kontinuitu.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

ASKI tak může nabídnout vzdělávací cestu, která nejde proti stanovisku Ministerstva vnitra, ale naopak s ním věcně koresponduje. Nejde o snahu nahradit zákonné požadavky ani vytvořit formální profesní zkoušku. Jde o odborné postgraduální vzdělávání, které pomáhá doplnit znalosti, rozšířit manažerské kompetence a připravit odborníky na praktickou realitu nového právního rámce.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Významné je také to, že ASKI disponuje mezinárodně akreditovaným vzdělávacím programem **MBA Manažer kritické infrastruktury**, který představuje v českém prostředí jedinečný specializovaný program zaměřený právě na tuto oblast. To posiluje nejen vzdělávací nabídku ASKI, ale také její odbornou pozici v době, kdy se oblast kritické infrastruktury stává jedním z klíčových bezpečnostních, organizačních a manažerských témat státu.

Právě zde se ukazuje význam mezioborového vzdělávání. Kritická infrastruktura vyžaduje lidi, kteří dokážou myslet systémově, rozumět rizikům, komunikovat s různými odbornými skupinami a překládat právní požadavky do praktických organizačních kroků. Manažer kritické infrastruktury proto není pouze nová funkce v zákoně. Je to nová odpovědnost, která bude vyžadovat skutečnou odbornou přípravu.

Kritičtí pracovníci a kritičtí dodavatelé

Nový systém pracuje také s pojmy kritičtí pracovníci a kritičtí dodavatelé.

Kritický pracovník je osoba, jejíž role je významná pro zachování nebo obnovu poskytování základní služby. Může jít o pracovníky provozu, bezpečnosti, IT, údržby, řízení, dispečinku, zdravotnických týmů, krizového řízení nebo další specialisty.

Kritický dodavatel je dodavatel, bez kterého by subjekt nemohl základní službu poskytovat nebo obnovit. Může jít o dodavatele energií, technologií, léčiv, zdravotnického materiálu, IT služeb, údržby, dopravy, datových služeb, náhradních zdrojů nebo specializovaných servisních kapacit.

Toto je velmi významná změna. Mnoho organizací totiž historicky řešilo hlavně vlastní objekt a vlastní zaměstnance. Nový systém nutí organizace dívat se i za své hranice: na dodavatelský řetězec, servisní kapacity, externí závislosti a smluvní podmínky.

V praxi může být největší slabinou nikoli samotný subjekt, ale jeho závislost na jednom dodavateli, jednom informačním systému, jedné technologii, jednom specialistovi nebo jednom logistickém kanálu.

Dopad na kraje

Nová právní úprava významně dopadá na kraje, i když kraj jako územní samosprávný celek není automaticky subjektem kritické infrastruktury.

Je nutné rozlišovat několik rovin.

První rovinou je HZS kraje, který může být dotčen přímo jako subjekt zajišťující základní službu v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Druhou rovinou jsou krajské organizace. Kraj může zřizovat nebo ovládat nemocnice, zdravotnickou záchrannou službu, dopravní společnosti, vodárenské společnosti, teplárenské společnosti, ICT organizace nebo jiné subjekty. Tyto organizace musí samy posoudit, zda poskytují základní službu a splňují kritéria významnosti.

Třetí rovinou je krizové plánování kraje. Kraj musí ve svých krizových plánech zohlednit základní služby, subjekty kritické infrastruktury, významné objekty a sítě, meziodvětvové závislosti, možnosti náhradního poskytování služeb, priority obnovy a nezbytné dodávky.

Čtvrtou rovinou je role kraje jako zřizovatele nebo vlastníka. I když kraj nepřebírá automaticky zákonnou odpovědnost za povinnosti konkrétní organizace, musí vytvářet podmínky pro jejich splnění. To znamená řízení, financování, koordinaci, kontrolu a podporu.

Z praktického hlediska by kraje měly vytvořit seznam potenciálně dotčených organizací, rozeslat sebehodnoticí formuláře, ověřit nemocnice a záchrannou službu, prověřit dopravce, vodárny, kanalizace, teplárny a ICT organizace, aktualizovat krizový plán kraje, zpracovat mapu závislostí a nastavit ochranu neveřejných informací.

Dopad na ORP

Obce s rozšířenou působností nejsou automaticky subjekty kritické infrastruktury. Přesto se nová úprava velmi výrazně promítá do jejich práce.

Starosta ORP odpovídá za připravenost správního obvodu na řešení krizových situací. Obecní úřad ORP poskytuje součinnost HZS kraje při krizovém plánování, eviduje rizika, připravuje činnost bezpečnostní rady a krizového štábu a zajišťuje návaznost vlastních opatření.

Nově je důležité, aby ORP uměly mapovat základní služby a lokálně nepostradatelné provozy ve svém správním obvodu.

To může zahrnovat:

- elektřinu,
- plyn a teplo,
- pitnou vodu,
- odpadní vodu,
- zdravotnictví,
- sociální služby,
- dopravu,

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

- komunikace,
- potraviny,
- pohonné hmoty,
- veřejnou správu,
- školy a zařízení s větším počtem osob.

ORP musí počítat s tím, že výpadky služeb mohou mít řetězový charakter. Výpadek elektřiny může omezit čerpání vody, mobilní komunikace, výdej pohonných hmot, provoz zdravotnických a sociálních zařízení, fungování úřadů i schopnost informovat obyvatelstvo.

Proto je vhodné u významných služeb určit maximální přijatelnou dobu výpadku, dostupnost náhradních zdrojů, zásoby paliva, personální minimum, náhradní komunikační kanály, kontaktní osoby, možnosti manuálního provozu a priority obnovy.

ORP je v systému krizového řízení blízko občanovi. Právě proto je její role zásadní.

Portál kritické infrastruktury

Portál kritické infrastruktury má být primárním nástrojem pro informační povinnosti a komunikaci v oblasti kritické infrastruktury.

Má sloužit zejména k poskytování informací podle zákona o kritické infrastruktuře, komunikaci mezi subjekty kritické infrastruktury a věcně příslušnými orgány a také k hlášení incidentů.

Jeho význam je praktický. Nový systém bude pracovat s neveřejnými informacemi, citlivými údaji o službách, vazbách, dodavatelích, incidentech a kritické infrastruktuře. Proto musí být komunikace řízená, evidovaná a bezpečná.

Ke dni uzávěrky červencového čísla bylo veřejně komunikováno, že s poskytnutím informací podle § 9 zákona o kritické infrastruktuře je třeba vyčkat do 1. srpna 2026, kdy má být příslušná funkce portálu plně zprovozněna.

To je důležité pro praxi. Dotčené organizace by neměly považovat dočasnou procesní nejasnost za důvod k nečinnosti. Naopak. Měly by využít čas k přípravě dat, internímu posouzení, určení odpovědných osob a přípravě komunikace s gestorem.

Portál je komunikační nástroj. Připravenost ale musí vzniknout uvnitř organizace.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Novela krizového plánování a nařízení vlády č. 462/2000 Sb.

Součástí širšího vývoje je také změna krizového plánování. Odborný komentář k nařízení vlády č. 462/2000 Sb. upozorňuje na význam novely č. 123/2026 Sb., která upravila krizové plánování, doplnila Krizový plán České republiky a Posouzení rizik České republiky, změnila strukturu krizových plánů a zrušila zvláštní plán krizové připravenosti subjektu kritické infrastruktury.

Tato změna je logická. Pokud mají subjekty kritické infrastruktury nově samostatný režim odolnosti, není vhodné zachovávat duplicitní nebo překrývající se dokumentaci podle starého modelu.

Krizové plánování se tak má více zaměřit na systémové řízení rizik, meziodvětvové závislosti, jednotný situační obraz, krizovou komunikaci, plánování nezbytných dodávek a praktickou připravenost orgánů krizového řízení.

Pro kraje a ORP to znamená potřebu aktualizovat krizové plány tak, aby odpovídaly nové realitě základních služeb. Nestačí pouze vyměnit názvy dokumentů. Je třeba promyslet, jak se nový režim promítne do plánování, cvičení, štábní práce, komunikace a součinnosti s poskytovateli služeb.

Resilience: více než odolnost

Jedním z nejdůležitějších pojmů nové právní úpravy je resilience. V českém prostředí se často překládá jako odolnost, ale její význam je širší.

Resilience znamená schopnost subjektu předcházet incidentům, chránit se před nimi, reagovat na ně, odolávat jejich dopadům, zmírňovat je, absorbovat je, přizpůsobovat se jim a zotavit se z nich.

Metodický postup posilování resilience kritických subjektů pracuje s několika základními složkami:

- rezistencí,
- robustností,
- obnovitelností,
- adaptabilitou.

- Rezistence znamená schopnost zabránit vzniku incidentu.
- Robustnost znamená schopnost absorbovat dopady incidentu.
- Obnovitelnost znamená schopnost obnovit funkci po incidentu.
- Adaptabilita znamená schopnost poučit se a přizpůsobit se novým podmínkám.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Toto členění je velmi praktické. Pomáhá organizacím pochopit, že odolnost není pouze otázkou prevence. Ani nejlepší prevence nezabrání všem incidentům. Organizace proto musí být schopna nejen incidentu předejít, ale také zvládnout jeho dopady a obnovit poskytování služby.

Zároveň je třeba pracovat s organizační i infrastrukturní rovinou resilience. Organizace může mít kvalitní technologii, ale slabé procesy. Nebo naopak dobré postupy, ale nedostatečné záložní kapacity. Skutečná odolnost vzniká až propojením obou rovin.

Kritická dopravní infrastruktura jako modelový příklad

Doprava dobře ukazuje, proč je nový přístup k odolnosti nezbytný.

Dopravní infrastruktura není pouze soubor silnic, železnic, letišť, mostů, tunelů a dopravních uzlů. Je to síť. A u sítě je důležité, jak se chová při výpadku jednoho nebo více prvků.

Metodika testování prvků kritické dopravní infrastruktury ukazuje, že je nutné hodnotit například dostupnost tras, cestovní časy, zatížení sítě, objízdné možnosti, kritičnost uzlů a následky odebrání vybraného prvku. Jinými slovy: musíme vědět, co se stane, když určitý prvek přestane fungovat.

To je důležité pro údržbu, plánování investic, krizové řízení i obranyschopnost státu. Most, který se na první pohled jeví jako běžná součást silniční sítě, může být v krizové situaci zásadním prvkem pro zásobování nemocnice, evakuaci obyvatel, přesun techniky nebo zásah složek IZS.

Stejný způsob uvažování je nutné přenášet i do jiných oblastí. Ve zdravotnictví musíme vědět, co způsobí výpadek laboratoře, urgentního příjmu nebo informačního systému. Ve vodárenství musíme vědět, co způsobí výpadek čerpací stanice nebo úpravny vody. V digitální infrastruktuře musíme vědět, co způsobí výpadek datového centra, DNS služby nebo komunikační sítě.

Kritická infrastruktura je síť závislostí. A právě proto musí být řízena síťově.

Antidronová ochrana kritické infrastruktury

Červencovou novinkou je také návrh legislativy k antidronové ochraně kritické infrastruktury. Ten reaguje na skutečnost, že bezpilotní prostředky se staly běžnou součástí technologického prostředí, ale zároveň mohou představovat bezpečnostní hrozbu.

Dron může být použit k monitoringu, fotografování, inspekci nebo záchranným činnostem. Současně však může být použit k průzkumu chráněného objektu, narušení

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

provozu letiště, ohrožení veřejné akce, přepravě nebezpečného předmětu nebo útoku na citlivý prvek infrastruktury.

Návrh nové právní úpravy má vytvořit jasnější rámec pro ochranu vybraných objektů a zón, zejména v oblasti kritické infrastruktury. Podle veřejně dostupných informací má jít o možnost stanovit zóny se zvýšenou ochranou a za stanovených podmínek umožnit rychlý a přiměřený zásah proti neoprávněnému bezpilotnímu systému.

Téma antidronové ochrany je důležité zejména proto, že rozšiřuje pojem fyzické bezpečnosti. Už nejde pouze o plot, vrátnici, kamerový systém nebo kontrolu vstupu. Ochrana objektu musí počítat také s nízkým vzdušným prostorem, detekcí, identifikací, právním režimem zásahu, komunikací s policií a dalšími složkami a s vyhodnocením přiměřenosti reakce.

Z pohledu subjektů kritické infrastruktury půjde o další oblast, kterou bude nutné zahrnout do posouzení rizik a opatření k zajištění odolnosti.

Co mají dotčené organizace udělat už nyní

Organizace, které mohou poskytovat základní službu, by neměly čekat na poslední chvíli. Rozumný první postup může vypadat následovně.

Nejprve je vhodné sepsat všechny služby a činnosti organizace. Následně je porovnat s přílohou nařízení vlády č. 127/2026 Sb. Poté ověřit, zda organizace splňuje některé z kritérií významnosti. Důležité je doložitelně archivovat způsob výpočtu nebo posouzení.

Dalším krokem je určit odpovědnou osobu nebo pracovní skupinu. U větších organizací by měly být zapojeny právní, provozní, bezpečnostní, ICT, personální, ekonomické a krizové útvary.

Současně je vhodné předběžně zmapovat infrastrukturu nezbytnou pro poskytování služby, kritické pracovníky, kritické dodavatele, závislosti na energiích, vodě, ICT, dopravě, externích službách a komunikačních kanálech.

Organizace by měla provést rozdílovou analýzu své stávající dokumentace. Měla by vědět, zda má krizový plán, plán kontinuity, kybernetickou dokumentaci, fyzickou bezpečnost, dokumentaci BOZP, havarijní plány, dodavatelské smlouvy a interní postupy vzájemně propojené, nebo zda existují odděleně a bez praktické návaznosti.

Zásadní je také příprava na posouzení rizik a plán odolnosti. Tyto dokumenty nelze kvalitně vytvořit za několik dní. Vyžadují data, spolupráci, znalost provozu a schopnost pojmenovat reálné slabiny.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Co z toho vyplývá pro školy a vzdělávání

Na první pohled by se mohlo zdát, že nová právní úprava kritické infrastruktury se škol přímo netýká. To by ale byl velmi úzký pohled.

Školy jsou součástí širšího systému odolnosti společnosti. Vzdělávají budoucí odborníky, pracují s digitálními systémy, nesou odpovědnost za bezpečnost žáků a zaměstnanců, jsou zapojeny do veřejné správy a často slouží také jako významné komunitní body v území.

Navíc právě školy mohou sehrát klíčovou roli ve vzdělávání lidí, kteří budou v budoucnu působit v energetice, zdravotnictví, dopravě, kybernetické bezpečnosti, veřejné správě, krizovém řízení, technických profesích a dalších oblastech kritické infrastruktury.

ASKI proto dlouhodobě zdůrazňuje, že kritická infrastruktura musí být také vzdělávacím tématem. Nestačí ji řešit pouze ve chvíli, kdy dojde k incidentu. Je potřeba vychovávat lidi, kteří budou rozumět rizikům, systémovým vazbám, technologiím, právnímu rámci i odpovědnosti.

Nová etapa kritické infrastruktury

Červenec 2026 ukázal, že oblast kritické infrastruktury vstupuje do nové etapy.

Vyhláška č. 122/2026 Sb. stanoví konkrétnější obsah povinností subjektů kritické infrastruktury. Nařízení vlády č. 127/2026 Sb. určuje základní služby a kritéria významnosti. Portál kritické infrastruktury se stává důležitým nástrojem komunikace a plnění informačních povinností. Kraje a ORP musí promýšlet dopady nové úpravy do krizového plánování. Metodiky resilience ukazují, že odolnost je proces, nikoli dokument. Návrh antidronové legislativy připomíná, že bezpečnostní hrozby se rychle vyvíjejí.

Nejdůležitější sdělení je však jednoduché.

Kritická infrastruktura není pouze právní kategorie. Je to schopnost společnosti fungovat v době narušení.

A tato schopnost nevznikne sama. Vyžaduje vzdělané lidi, odpovědné řízení, kvalitní data, funkční plány, spolupráci veřejného a soukromého sektoru, praktická cvičení a ochotu dívat se na rizika včas.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Právě v tom je prostor pro ASKI.

Propojovat odborníky.
Vysvětlovat souvislosti.
Vzdělávat manažery a pracovníky kritické infrastruktury.
Podporovat školy, instituce, kraje, ORP a další organizace.
A pomáhat tomu, aby se nová legislativa proměnila ve skutečnou odolnost.

Protože v kritické infrastruktuře nejde jen o předpisy. Jde o to, aby v rozhodujícím okamžiku fungovalo to, na čem společnost skutečně stojí.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Fyzická ochrana vodních zdrojů v době klimatických změn

Anna Budská, studentka Ambis Univerzita

Voda patří k nejcennějším přírodním zdrojům a současně představuje jednu ze základních podmínek fungování moderní společnosti. Dostupnost kvalitní pitné vody není pouze otázkou životního prostředí nebo komfortu obyvatel. Jde také o významnou součást veřejného zdraví, krizové připravenosti, bezpečnosti státu a odolnosti kritické infrastruktury. Zajištění kontinuity dodávek vody je nezbytné pro domácnosti, zdravotnická zařízení, průmysl, zemědělství, energetiku, požární ochranu i další základní služby.

Význam ochrany vodních zdrojů ještě narůstá v souvislosti s probíhající klimatickou změnou. Ta se v podmínkách České republiky nemusí projevovat pouze celkovým poklesem srážek. Podstatná je především změna jejich rozložení v průběhu roku, růst průměrných teplot, vyšší výpar a častější výskyt hydrologických extrémů. Dlouhá období sucha mohou být střídána intenzivními přívalovými srážkami a povodňovými situacemi. Tento vývoj ovlivňuje nejen množství dostupné vody, ale také její kvalitu a možnosti jejího bezpečného využívání (Vesmír, 2008; Asociace soukromého zemědělství ČR, 2020).

Hydrologické studie pro české prostředí upozorňují zejména na riziko poklesu minimálních průtoků a zásob vody v půdě. Vyšší teploty vedou k intenzivnějšímu výparu a současně mění charakter sněhové pokrývky a jejího tání. Výsledkem může být situace, kdy celkové roční množství srážek nemusí dramaticky poklesnout, avšak voda bude v krajině dostupná v jinou dobu a jiným způsobem než v minulosti. Pro vodní hospodářství je proto rozhodující nejen otázka, kolik vody naprší, ale především zda ji krajina a vodohospodářská soustava dokážou zadržet a využít v období, kdy je skutečně potřeba (Vesmír, 2008; Časopis Ochrana přírody, 2019).

Fyzická ochrana nezačíná až u plotu vodárenského objektu

Pojem fyzická ochrana vodních zdrojů bývá někdy zužován na oplocení vodárenských objektů, elektronické zabezpečovací systémy, kamerový dohled nebo kontrolu vstupu. Taková opatření jsou nepochybně důležitá, ale představují pouze jednu část mnohem širšího systému.

Ochrana vody začíná již v samotném povodí. Zdroj pitné vody může být ohrožen zemědělskou činností, erozí půdy, dopravní nehodou, havárií průmyslového zařízení, únikem nebezpečných látek, kontaminací odpadními vodami, nevhodným nakládáním s chemickými látkami nebo extrémními meteorologickými jevy. V bezpečnostním

pohledu je proto nutné chránit nejen samotnou úpravnu vody, vodojem, čerpací stanici nebo vrt, ale také prostředí, ze kterého voda pochází (Česká republika 2030, n.d.).

Základním preventivním nástrojem jsou ochranná pásma vodních zdrojů. Vodní zákon stanoví ochranná pásma I. a II. stupně. Ochranné pásmo I. stupně chrání bezprostřední okolí jímacího nebo odběrného zařízení, zatímco pásmo II. stupně je určeno k ochraně vodního zdroje v širším území tak, aby nebyla ohrožena jeho vydatnost, jakost nebo zdravotní nezávadnost. Stanovení ochranných pásem je podle vodního zákona významným nástrojem ochrany zdrojů povrchových i podzemních vod (Sagit.cz, n.d.; Podnikatel.cz, n.d.).

V rámci ochranných pásem lze omezovat nebo zakazovat činnosti, které by mohly nepříznivě ovlivnit kvalitu nebo vydatnost vodního zdroje. Jde například o nakládání s nebezpečnými látkami, některé zemědělské činnosti, používání chemických prostředků nebo jiné aktivity představující riziko kontaminace vody (Sagit.cz, n.d.; Podnikatel.cz, n.d.).

Právě význam těchto pásem může v budoucnu dále růst. Klimatické změny totiž mohou měnit nejen množství vody, ale také její citlivost na kontaminaci. Při nízkých průtocích dochází ke snížení schopnosti vodních toků některé znečišťující látky naředit. Naopak při přívalových srážkách se mohou do toků a nádrží velmi rychle dostávat sedimenty, živiny, pesticidy nebo další látky z okolního území (Časopis Ochrana přírody, 2019; Česká republika 2030, n.d.).

Sucho a přívalové srážky jako dvě strany stejného problému

Dlouhotrvající sucho představuje pro vodní zdroje několik druhů rizik současně. Dochází ke snižování hladiny podzemních vod, omezení vydatnosti některých pramenů a studní a k poklesu průtoků ve vodních tocích. Vyšší teploty současně podporují výpar vody z půdy, vodních ploch i vegetace, což může nedostatek vody dále prohlubovat (Asociace soukromého zemědělství ČR, 2020). V některých případech může být nutné měnit režim odběrů nebo hledat alternativní zdroje zásobování.

Z pohledu fyzické bezpečnosti je však důležité také to, že nedostatek vody zvyšuje závislost společnosti na menším počtu strategicky významných vodních zdrojů a zařízení. Čím významnější je konkrétní vodárenská nádrž, úpravna nebo přivaděč pro zásobování určitého území, tím větší může mít jeho narušení dopad.

Na opačné straně stojí intenzivní přívalové srážky. Ty mohou způsobit rychlý povrchový odtok a erozi půdy. Společně s vodou se pak do povrchových zdrojů mohou dostat sedimenty, organické látky, hnojiva, pesticidy a další kontaminanty. Výrazné hydrologické změny zároveň komplikují provoz úpraven vody, protože kvalita surové vody se může v krátké době zásadně změnit (Česká republika 2030, n.d.; Časopis Ochrana přírody, 2019).

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Analýzy zaměřené na povodí Labe ukazují, že klimatická změna může významně ovlivňovat dlouhodobou hydrologickou bilanci a minimální odtoky. Zvláště významné jsou možné změny zásob vody v půdě a sezónního rozložení odtoku. Z pohledu budoucího managementu vodních zdrojů to znamená nutnost pracovat současně s opatřeními proti nedostatku vody i s opatřeními pro zvládání náhlého nadbytku vody (Časopis Ochrana přírody, 2019).

Zadržet vodu tam, kde spadne

Jednou z nejdůležitějších adaptačních strategií je schopnost krajiny vodu zadržovat. V minulosti byla řada území upravována především s cílem vodu co nejrychleji odvést. Narovnávání vodních toků, meliorace, rozsáhlé zemědělské plochy nebo zvyšování podílu zastavěných a nepropustných povrchů však mohou schopnost krajiny zadržovat srážkovou vodu výrazně omezovat (Česká republika 2030, n.d.; Fakta o klimatu, n.d.).

Současný přístup proto stále více zdůrazňuje revitalizaci vodních toků a mokřadů, obnovu přirozených retenčních prostor, rozčlenění rozsáhlých zemědělských ploch, protierozní opatření a podporu vsakování vody do půdy. Význam mají také retenční a akumulační nádrže (Fakta o klimatu, n.d.; Česká republika 2030, n.d.).

Tato opatření mají několik funkcí současně. Zpomalují odtok vody, snižují erozi, podporují doplňování podzemních vod, mohou zmírňovat dopady přívalových srážek a zároveň vytvářejí zásobu vody pro období sucha. Nejde tedy pouze o ekologická opatření. Z bezpečnostního hlediska představují nástroje zvyšování odolnosti území a jeho schopnosti vyrovnat se s dopady klimatických změn (Fakta o klimatu, n.d.).

Ochrana vodárenských objektů musí být vícevrstvá

Vedle ochrany krajiny a samotného vodního zdroje zůstává nezbytnou součástí systému také fyzické zabezpečení vodárenské infrastruktury. Vodárenské objekty mohou být ohroženy nejen přírodními jevy, ale také vandalismem, neoprávněným vstupem, krádežemi technologií, úmyslnou kontaminací, sabotáží nebo kombinovaným fyzickým a kybernetickým útokem.

Moderní fyzická ochrana proto musí vycházet z principu vícevrstvé bezpečnosti. Je vhodné kombinovat například:

- vymezení a zabezpečení perimetru,
- kontrolovaný vstup do chráněných prostor,
- mechanické zábranné prostředky,
- elektronickou zabezpečovací signalizaci,

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

- kamerové systémy,
- osvětlení a detekční technologie,
- evidenci a správu přístupových oprávnění,
- monitoring důležitých technologických prostor,
- ochranu proti neoprávněné manipulaci s technologiemi,
- režimová a organizační opatření,
- připravené postupy pro řešení incidentů.

Samostatným problémem se stává ochrana vzdálených objektů. Čerpací stanice, vodojemy, vrty nebo technologické objekty se často nacházejí mimo souvislou zástavbu a bez stálé přítomnosti zaměstnanců. Právě zde nabývají na významu dálkový dohled, automatická detekce narušení a schopnost rychlé reakce.

Fyzická a kybernetická bezpečnost se propojují

Současné vodohospodářství je stále více digitalizováno. Čerpání, úprava vody, měření, řízení tlaku, distribuce i monitoring kvality vody jsou často řízeny prostřednictvím informačních a průmyslových řídicích systémů.

To vytváří nové možnosti řízení, ale současně také nové zranitelnosti. Kybernetický incident může mít velmi rychle fyzické důsledky. Narušení řídicího systému může například ovlivnit provoz čerpadel, dávkování chemických látek, tlak v distribuční síti nebo dostupnost technologických dat.

Stejně tak může fyzické narušení objektu umožnit přístup k technologickým prvkům nebo komunikační infrastruktuře. Oddělovat fyzickou a kybernetickou bezpečnost proto již není možné. Ochrana musí být koncipována jako jednotný systém zahrnující technologie, zaměstnance, procesy, informační systémy i dodavatelské vazby.

Vodárenská infrastruktura a kritická infrastruktura

Význam vodních zdrojů je třeba vnímat také v širším kontextu kritické infrastruktury. Zásobování pitnou vodou patří mezi služby, jejichž dlouhodobější výpadek může vyvolat rozsáhlé společenské, zdravotní, ekonomické i bezpečnostní dopady. Význam vody jako základního předpokladu fungování společnosti se proto promítá nejen do environmentálních, ale také do adaptačních a bezpečnostních strategií státu (Fakta o klimatu, n.d.; Česká republika 2030, n.d.).

Zvláště důležitá je provázanost jednotlivých sektorů. Vodárenský systém je závislý na elektrické energii, telekomunikacích, chemických látkách používaných při úpravě vody,

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

dopravě, servisu technologických zařízení i kvalifikovaném personálu. Naopak zdravotnictví, potravinářství, průmysl, sociální služby nebo požární ochrana jsou závislé na funkčních dodávkách vody.

Typickým příkladem je rozsáhlý výpadek elektrické energie. Pokud nejsou čerpací stanice a další významné objekty vybaveny dostatečnými záložními zdroji, může se energetický incident během krátké doby proměnit v problém zásobování vodou. Právě tyto meziodvětvové závislosti jsou jedním z hlavních důvodů, proč současná bezpečnostní politika stále častěji pracuje s pojmem odolnost místo pouhé ochrany jednotlivých objektů.

Od ochrany objektu k odolnosti služby

Pro moderní přístup k vodní bezpečnosti je zásadní změna způsobu uvažování. Nestačí se ptát, zda je úpravna vody dobře oplocena nebo zda je vodojem vybaven kamerovým systémem.

Důležitější otázka zní:

Dokáže organizace zajistit dodávky vody také tehdy, když část systému selže?

Odolnost proto zahrnuje schopnost incidentům předcházet, jejich dopady absorbovat, zajistit náhradní provoz, obnovit dodávky v co nejkratší době a následně se z události poučit. Obdobný princip uplatňují také adaptační strategie, které zdůrazňují potřebu kombinovat preventivní opatření se schopností společnosti a krajiny vyrovnat se s již vzniklými dopady klimatických změn (Fakta o klimatu, n.d.).

V praxi to znamená především analyzovat závislosti a připravit záložní scénáře. Provozovatel by měl znát své kritické technologie a pracovníky, mít přehled o klíčových dodavatelích, ověřovat dostupnost náhradních zdrojů energie a komunikačních cest a pravidelně prověřovat krizové postupy.

Velmi důležitým nástrojem jsou praktická cvičení. Dokumentace sama o sobě nezaručuje připravenost. Teprve při simulovaném incidentu se ukáže, zda jsou kontaktní osoby skutečně dostupné, zda funguje komunikace, zda lze spustit záložní zdroje a zda zaměstnanci znají své úkoly.

Ochrana vody jako společná odpovědnost

Ochranu vodních zdrojů nelze ponechat pouze na provozovatelích vodovodů a kanalizací. Jde o problém, který propojuje vodní hospodářství, ochranu životního prostředí, zemědělství, územní plánování, bezpečnost, krizové řízení, energetiku i veřejnou správu. Potřebu komplexního přístupu k hospodaření s vodou a ke zvyšování retenční schopnosti krajiny zdůrazňují také strategické materiály zaměřené

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

na adaptaci České republiky na změnu klimatu (Fakta o klimatu, n.d.; Česká republika 2030, n.d.).

Významnou roli mají také kraje a obce. Ty musí znát nejdůležitější zdroje vody na svém území, rozumět jejich zranitelnostem a počítat se scénáři omezení dodávek. Součástí krizové připravenosti musí být rovněž nouzové zásobování obyvatelstva pitnou vodou.

Klimatická změna zároveň ukazuje, že jednotlivá opatření nelze hodnotit izolovaně. Ochrana zdroje bez ochrany povodí nestačí. Retenční opatření bez správného hospodaření v krajině mají omezený efekt. Moderní technologie bez kvalitního krizového řízení nezaručují kontinuitu služby. A fyzická bezpečnost bez ochrany informačních a řídicích systémů již také není dostatečná.

Voda jako strategická bezpečnostní hodnota

Voda bude v následujících desetiletích stále významnější strategickou komoditou. Česká republika disponuje rozvinutou vodohospodářskou infrastrukturou, avšak ani ta není imunní vůči změnám klimatu, technickým poruchám, přírodním katastrofám nebo bezpečnostním incidentům. Dosavadní výzkumy již dlouhodobě upozorňují na nutnost připravovat vodní hospodářství na měnící se hydrologické podmínky a na větší variabilitu dostupnosti vody v průběhu roku (Vesmír, 2008; Časopis Ochrana přírody, 2019).

Budoucí ochrana vodních zdrojů proto musí stát na kombinaci několika principů: chránit zdroj a jeho povodí, zadržovat vodu v krajině, zabezpečovat technologickou infrastrukturu, snižovat jednostranné závislosti, připravovat náhradní řešení a pravidelně ověřovat připravenost organizací. Adaptační opatření zaměřená na zadržování vody, obnovu přirozených vodních prvků a zvyšování odolnosti krajiny přitom představují jednu z důležitých součástí dlouhodobé reakce na probíhající klimatické změny (Fakta o klimatu, n.d.; Česká republika 2030, n.d.).

Fyzická ochrana vodních zdrojů tak již není pouze otázkou ochrany studny, vodojemu nebo úpravny vody. Je součástí širšího systému odolnosti společnosti.

Skutečným cílem není pouze zabránit tomu, aby došlo k incidentu. Cílem je zajistit, aby i v době sucha, povodně, technické poruchy nebo bezpečnostní události zůstala zachována služba, na níž je společnost bezprostředně závislá – bezpečné zásobování vodou.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Seznam použité literatury

Asociace soukromého zemědělství ČR. (2020). *Klimatická změna obírá Česko o vodu – odpařuje se jí pořád více*. ASZ. https://www.asz.cz/clanek/11405/klimaticka-zmena-obira-cesko-o-vodu-odparuje-se-ji-porad-vice

Časopis Ochrana přírody. (2019). *Dopady klimatické změny na bilanci povodí Labe po Drážďany*. Ochrana přírody. https://www.casopis.ochranaprirody.cz/vyzkum-a-dokumentace/dopady-klimaticke-zmeny-na-bilanci-povodi-labe-po-drazdany

Česká republika 2030. (n.d.). *Voda v krajině v kontextu změny klimatu*. https://www.cr2030.cz/udrzitelny-rozvoj-v-ceske-republice/odolne-ekosystemy/voda-v-krajine

Fakta o klimatu. (n.d.). *Adaptační strategie ČR*. https://faktaoklimatu.cz/infografiky/adaptacni-strategie-cr

Podnikatel.cz. (n.d.). *Vodní zákon č. 254/2001 Sb.* https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-vodach-a-o-zmene-nekterych-zakonu-vodni-zakon/f2214784

Sagit.cz. (n.d.). *Vodní zákon č. 254/2001 Sb. – úplné znění*. https://www.sagit.cz/_texty/sb01254.htm

Vesmír. (2008). *Klimatické změny a vodní zdroje povodí Vltavy*. *Vesmír, 87*(11). https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2008/cislo-11/klimaticke-zmeny-vodni-zdroje-povodi-vltavy.html

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Role sociálního pracovníka ve výkonu trestu odnětí svobody

Jakub Vrabec, student Ambis University

Úvod

Sociální práce představuje nedílnou součást penitenciárního systému a významně se podílí na procesu zacházení s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody. Sociální pracovník působí jako prostředník mezi odsouzeným, vězeňskou institucí a vnějším sociálním prostředím. Jeho práce nesměřuje pouze k řešení aktuálních problémů odsouzeného ve věznici, ale také k přípravě na návrat do běžného života (Zákon č. 169/1999 Sb.; Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

Výkon trestu může prohlubovat řadu sociálních problémů, které souvisejí například s rodinnými vztahy, bydlením, zaměstnáním, zadlužeností nebo ztrátou sociálních kontaktů. Právě jejich včasné řešení může významně ovlivnit možnosti úspěšné reintegrace po propuštění.

Postavení a úkoly sociálního pracovníka

Sociální pracovníci působí ve věznicích jako odborní zaměstnanci Vězeňské služby České republiky. Jejich činnost vychází zejména ze zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, z prováděcí vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, a z profesního rámce sociální práce podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (Zákon č. 169/1999 Sb.; Vyhláška č. 345/1999 Sb.; Zákon č. 108/2006 Sb.).

Sociální pracovník plní poradenskou, diagnostickou, motivační a koordinační funkci. Pomáhá odsouzeným při řešení sociálních a rodinných problémů, orientaci v dluhové problematice, zajištění dokladů, bydlení, zaměstnání nebo dalších záležitostí důležitých pro život po propuštění. Sociální poradenství je často prvním odborným kontaktem, který odsouzenému umožňuje začít systematicky řešit problémy, jež před nástupem do výkonu trestu zanedbával (Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

Důležitá je také sociální diagnostika. Každý odsouzený přichází do výkonu trestu s jiným sociálním zázemím, jinými problémy a odlišnými možnostmi podpory. Zatímco jeden má zachované bydlení a funkční rodinné vazby, jiný může být po propuštění bez domova, bez zaměstnání a s vysokými dluhy. Práce sociálního pracovníka proto musí vycházet z individuální situace konkrétního člověka.

Spolupráce při resocializaci

Sociální pracovník nepracuje izolovaně. Spolupracuje s psychology, speciálními pedagogy, vychovateli a dalšími odbornými zaměstnanci věznice. Multidisciplinární přístup umožňuje komplexnější posouzení potřeb odsouzeného a odpovídající nastavení jednotlivých forem zacházení (Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

Význam této spolupráce spočívá v tom, že každý odborník posuzuje situaci odsouzeného z jiného pohledu. Sociální pracovník se soustředí především na sociální vztahy, bydlení, zaměstnání, finanční situaci a možnosti budoucího začlenění do společnosti.

Podílí se také na realizaci programu zacházení a na přípravě odsouzeného na propuštění. Program zacházení představuje jeden ze základních nástrojů odborného působení na odsouzeného během výkonu trestu a zahrnuje aktivity odpovídající jeho individuálním potřebám a rizikům (Zákon č. 169/1999 Sb.; Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

Resocializace totiž nezačíná až okamžikem opuštění věznice, ale měla by probíhat během celého výkonu trestu.

Příprava na propuštění

Jednou z nejvýznamnějších oblastí činnosti sociálního pracovníka je příprava na návrat odsouzeného do společnosti. Po propuštění musí člověk během krátké doby řešit řadu praktických problémů – bydlení, práci, příjem, osobní doklady, zdravotní a sociální otázky, rodinné vztahy nebo dluhy.

Pokud se tyto problémy začnou řešit až v posledních dnech výkonu trestu, může být velmi obtížné vytvořit podmínky pro stabilní návrat do společnosti. Příprava na propuštění by proto měla probíhat s dostatečným předstihem. Právní úprava počítá také s výstupním zacházením zaměřeným na přípravu odsouzeného na soběstačný život po propuštění (Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

Významná je rovněž spolupráce s institucemi mimo věznici. Podle konkrétní situace může sociální pracovník navazovat kontakt se sociálními kurátory, poskytovateli sociálních služeb, neziskovými organizacemi, zařízeními poskytujícími ubytování nebo další odbornou pomoc. Tato návaznost je důležitá zejména u osob, které nemají vlastní stabilní sociální zázemí.

Sociální práce a prevence recidivy

Samotná sociální práce samozřejmě nemůže zabránit opakovanému páchání trestné činnosti. Recidiva má zpravidla více příčin a je ovlivněna kombinací osobních, sociálních, ekonomických a dalších faktorů.

Stabilní bydlení, legální příjem, zaměstnání, funkční rodinné vztahy a dostupná odborná pomoc však mohou výrazně usnadnit návrat odsouzeného do běžného života.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Sociální práce proto představuje důležitou součást širšího systému resocializace a postpenitenciární péče.

Význam zacházení s odsouzeným je ostatně zakotven již v samotném zákoně o výkonu trestu odnětí svobody, který spojuje výkon trestu s působením na odsouzené a s vytvářením předpokladů pro jejich budoucí život v souladu se zákonem (Zákon č. 169/1999 Sb.).

Závěr

Role sociálního pracovníka ve výkonu trestu odnětí svobody je významná nejen během samotného pobytu odsouzeného ve věznici, ale především s ohledem na jeho budoucí návrat do společnosti. Sociální pracovník pomáhá řešit problémy, které by po propuštění mohly představovat překážku úspěšné reintegrace, a propojuje penitenciární prostředí se službami a institucemi působícími mimo věznici.

Jeho práce tak není pouze administrativní nebo poradenskou činností. Je důležitou součástí procesu, jehož cílem je připravit odsouzeného na samostatný život v souladu se zákonem a snížit rizika spojená s jeho sociálním vyloučením a případnou recidivou (Zákon č. 169/1999 Sb.; Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

Seznam použitých zdrojů

Zákon č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 345/1999 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

The GRETA competence model 2.0 – Professional competences of teachers in adult education

Jan Samuel Swan, student Ambis University

Oblast vzdělávání dospělých představuje velice podstatnou složka, která navazuje a rozvíjí primární část procesu vzdělávání jedince. Jelikož je jejím středem člověk dospělý, podléhá rozdílným podmínkám a principům než oblast vzdělávání pedagogického. A aby všechny tyto náležitosti byli naplněny, je za potřebí mít náležitě kvalifikovaného vyučujícího dospělých neboli lektora.

Ten musí své působí v procesu vzdělávání podložit prokázáním svých lektorských kompetencí. Právě na tuto skutečnost reaguje kompetenční model GRETA, vytvořený Německým institutem pro vzdělávání dospělých (DIE), jehož aktualizovaná verze 2.0 byla publikována v roce 2023.

Článek *The GRETA competence model 2.0 – Professional competences of teachers in adult education* představuje ucelený referenční rámec profesních kompetencí učitelů a lektorů v oblasti dalšího a celoživotního vzdělávání. Reaguje nejen na společenské a institucionální proměny vzdělávání dospělých, ale také na zásadní výzvy spojené s digitalizací výuky, které se výrazně projevily zejména v období pandemie COVID-19. Model GRETA 2.0 přináší komplexní pojetí profesních kompetencí, jež zahrnuje nejen odborné znalosti a didaktické dovednosti, ale také hodnotové, etické a sebe regulační aspekty lektorské práce.

Cílem této eseje je definovat hlavní myšlenky a přínosy kompetenčního modelu GRETA 2.0, se zvláštním důrazem na popis kompetencí a pojetí konceptu digitalizace vzdělávání lektorů. Esej se zároveň zaměří na rámec potenciální uplatnitelnosti ve vzdělávání dospělých na území České republiky.

Kompetence lektora podle modelu GRETA

Kompetenční model GRETA poskytuje komplexní rámec pro popis a rozvoj lektorských kompetencí ve vzdělávání dospělých. Jeho výhodou je systematičnost, přehlednost a možnost aplikace jak v oblasti vzdělávání lektorů, tak při jejich sebehodnocení a profesním rozvoji.

Odborné kompetence představují znalosti a dovednosti vztahující se k vyučované oblasti. Lektor musí disponovat aktuálními a ověřenými odbornými poznatky, které je schopen aplikovat v konkrétních vzdělávacích situacích. V kontextu modelu GRETA není důraz kladen pouze na formální vzdělání, ale také na průběžné aktualizování

znalostí a orientaci v praxi oboru. Odbornost je základem profesní autority lektora a má významný vliv na jeho důvěryhodnost v očích účastníků vzdělávání.

Osobnostní kompetence zahrnují individuální předpoklady lektora, zejména odpovědnost, sebereflexi, flexibilitu, etické postoje a motivaci k profesnímu rozvoji. Kompetenční model GRETA zdůrazňuje význam celoživotního učení lektora a jeho schopnosti reflektovat vlastní praxi. Tvoří tak základ profesionálního vystupování lektora a ovlivňují jeho schopnost reagovat na neočekávané situace ve vzdělávacím procesu. V kontextu bakalářské práce lze tuto oblast propojit s možnostmi dalšího vzdělávání lektorů a s požadavky na jejich profesní růst.

Didakticko-metodické kompetence patří k jádru lektorské profese. Zahrnují schopnost plánovat, strukturovat a realizovat vzdělávací proces s ohledem na specifika dospělých účastníků. Model GRETA zdůrazňuje potřebu volby vhodných metod, aktivizačních prvků a didaktických postupů, které podporují samostatnost a zkušenostní učení.

Lektor by měl umět přizpůsobit výuku cílové skupině, pracovat s různými úrovněmi vstupních znalostí a reflektovat průběh vzdělávání. Tato oblast kompetencí úzce souvisí s principy andragogiky, zejména s teorií učení dospělých, která klade důraz na praktickou využitelnost poznatků a vnitřní motivaci účastníků.

Sociální a komunikační kompetence představují schopnost efektivně komunikovat, vytvářet podporující vzdělávací klima a pracovat se skupinovou dynamikou. Podle kompetenčního modelu GRETA je lektor nejen odborníkem, ale také moderátorem a facilitátorem skupinového učení.

Do oblasti facilitačních dovednosti patří také aktivní naslouchání, poskytování zpětné vazby, řešení konfliktních situací a podpora spolupráce mezi účastníky. Sociální kompetence významně ovlivňují kvalitu vzdělávacího procesu i celkovou spokojenost účastníků kurzů.

Pojetí digitalizace dle modelu GRETA

Digitalizace představuje jednu z nejvýraznějších proměnných, které v posledních letech ovlivnily vzdělávání dospělých. Autoři modelu GRETA 2.0 na tuto skutečnost reagují systematickou revizí původního kompetenčního rámce a kladou si za cíl integrovat digitální požadavky do profesních kompetencí učitelů a lektorů tak, aby reflektovaly nejen technický, ale především pedagogický rozměr práce s digitálními médii.

Zásadním rysem pojetí digitalizace v modelu GRETA 2.0 je skutečnost, že digitální kompetence nejsou vyčleněny do samostatné kompetenční oblasti. Autoři se vědomě vymezují vůči reduktivnímu chápání digitalizace jako souboru technických dovedností a místo toho ji pojímají jako průřezový prvek všech oblastí profesní kompetence.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Digitální aspekty jsou proto integrovány do jednotlivých kompetenčních facet, a to v rámci pedagogiky, komunikace, organizace výuky, poradenství i profesní seberegulace.

Digitalizace je v modelu chápána v širším smyslu jako součást mediálně-pedagogických kompetencí. Ty zahrnují nejen schopnost efektivně využívat digitální nástroje a platformy, ale také dovednost didakticky smysluplně navrhovat online či hybridní výukové situace, reflektovat jejich dopad na proces učení dospělých a zohledňovat etické, sociální i institucionální důsledky využívání digitálních technologií. Tím model zdůrazňuje, že technologie samy o sobě kvalitu výuky nezaručují; rozhodující je pedagogické jednání lektora a jeho profesní úsudek.

Významným impulzem k přepracování modelu byla zkušenost s pandemií COVID-19, která výrazně zvýraznila rozdíly v digitální připravenosti lektorů a institucí vzdělávání dospělých. GRETA 2.0 na tuto zkušenost reaguje snahou pojmout digitální kompetence nikoli jako krizové řešení, ale jako stabilní součást profesionální identity učitele. Digitální výuka je zde chápána jako jedna z rovnocenných forem vzdělávací praxe, vedle prezenční výuky, a klade zvýšené nároky na reflexi role lektora, komunikaci s účastníky i řízení vlastního pracovního zatížení.

Důležitým aspektem pojetí digitalizace v modelu GRETA 2.0 je také její propojení s profesními hodnotami a přesvědčeními. Autoři zdůrazňují, že práce s digitálními médii není hodnotově neutrální a že pedagogická rozhodnutí v digitálním prostředí vždy odrážejí určité pojetí učení, autonomie dospělého studenta či profesionální odpovědnosti lektora. Digitalizace je proto úzce spojena s profesionální etikou, otázkami přístupu k učení, ochrany osobních dat a respektu k různým vzdělávacím potřebám dospělých účastníků.

Z celkového konceptu lze tvrdit, že GRETA 2.0 přistupuje k digitalizaci jako k integrální součásti profesionální kompetence, nikoli jako k izolované dovednosti. Tento přístup odpovídá současným trendům v teorii vzdělávání dospělých a poskytuje flexibilní rámec, který je schopen reagovat na rychle se měnící technologické i společenské podmínky. Model tak podporuje pojetí digitalizace jako procesu, který vyžaduje kontinuální profesní reflexi a rozvoj, nikoli jednorázové osvojení technických znalostí.

Uplatnitelnost modelu GRETA v českém kontextu

Model GRETA 2.0 vznikl v německém prostředí, které je charakteristické vysokou mírou institucionalizace vzdělávání dospělých a dlouhodobým důrazem na profesionalizaci lektorských rolí. Přesto je možné identifikovat řadu aspektů, díky nimž je tento kompetenční model relevantní také pro český kontext, zejména v oblasti dalšího a celoživotního vzdělávání, firemního vzdělávání a neformálních vzdělávacích aktivit.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

České vzdělávání dospělých se podobně jako v Německu vyznačuje výraznou heterogenitou. Lektoři působí v různých typech institucí – od veřejných vzdělávacích zařízení, přes neziskový sektor až po komerční a firemní vzdělávání – a často vstupují do pedagogické role bez formální pedagogické kvalifikace. Kompetence lektorů jsou proto z velké části získávány neformálně a prostřednictvím praxe. Právě v tomto ohledu se model GRETA jeví jako velmi kompatibilní s českou realitou, neboť nepracuje s pevně stanovenými kvalifikačními požadavky, ale nabízí otevřený referenční rámec, který umožňuje reflektovat a strukturovat individuálně nabyté profesní kompetence.

Silnou stránkou modelu GRETA z hlediska jeho přenositelnosti do českého prostředí je jeho nenormativní charakter. Model nestanovuje minimální standardy, jejichž nesplnění by diskvalifikovalo lektora jako profesionála, ale naopak umožňuje diferencované posuzování kompetencí v závislosti na konkrétním pracovním kontextu. Tento přístup odpovídá české situaci, v níž je profesní identita lektorů dospělých často fragmentovaná a navázaná spíše na oborovou expertizu než na formálně definovanou pedagogickou profesi.

Významný potenciál pro český kontext představuje i pojetí digitalizace v modelu GRETA 2.0. České vzdělávání dospělých prošlo v posledních letech rychlou, často improvizovanou digitalizací, která odhalila rozdíly v digitální připravenosti lektorů i institucí. Integrativní pojetí digitálních kompetencí, jež GRETA 2.0 nabízí, by mohlo sloužit jako koncepční východisko pro systematičtější profesní rozvoj lektorů, a to bez redukce digitalizace na technickou obsluhu nástrojů. Model podporuje chápání digitální výuky jako pedagogické výzvy, nikoli pouze organizačního nebo technologického opatření, což je perspektiva, která je v českém prostředí stále relativně slabě ukotvena.

Z hlediska praktické implementace by však bylo nutné model GRETA adaptovat. Český vzdělávací systém postrádá jednotný národní rámec pro uznávání kompetencí lektorů v dospělém vzdělávání, který by odpovídal nástrojům vyvinutým v rámci projektu GRETA (např. PortfolioPlus). Přenositelnost modelu je tedy spíše konceptuální než institucionální. Jeho využití by bylo pravděpodobně možné především na úrovni jednotlivých vzdělávacích organizací, profesních sdružení či v rámci dalšího vzdělávání lektorů, nikoli jako plošně zavedený systém.

Určitou výzvou pro české prostředí může být také vysoká míra profesní sebereflexe, kterou model GRETA předpokládá. Kompetence v oblasti profesních hodnot, seberegulace a reflexe vlastní praxe nejsou v české lektorské kultuře vždy explicitně rozvíjeny a uznávány. Na druhou stranu právě tento aspekt modelu lze chápat jako jeho přínos: GRETA 2.0 podporuje dlouhodobý posun od pojetí lektora jako „nositele obsahu“ k pojetí reflektivního profesionála, který vědomě pracuje se svou rolí, odpovědností a vlivem na proces učení dospělých.

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Celkově lze konstatovat, že model GRETA 2.0 je v českém kontextu dobře uplatnitelný jako inspirační a analytický rámec pro profesní rozvoj lektorů v dospělém vzdělávání. Jeho přímá institucionální implementace by vyžadovala systémovou podporu a adaptaci na národní podmínky, avšak již samotné využití modelu jako nástroje reflexe, vzdělávání a diskuse o profesionalitě lektorské práce představuje významný potenciál pro rozvoj kvality vzdělávání dospělých v České republice.

Seznam literatury

ALBERTI, Vanessa, Sophie HILLERICH a Anne STRAUCH. The GRETA competence model 2.0: Professional competences of teachers in adult education [online]. Bonn: Deutsches Institut für Erwachsenenbildung – Leibniz-Zentrum für Lebenslanges Lernen (DIE), 2023 [cit. 2026-04-21]. Dostupné z: https://www.die-bonn.de/id/41846

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz

Našim aktivitám jsou příznivě nakloněny tyto fyzické a právnické osoby a organizace:

info@aski.cz +420 731086676 Revoluční 981, 666 01 Tišnov www.aski.cz